

Portré

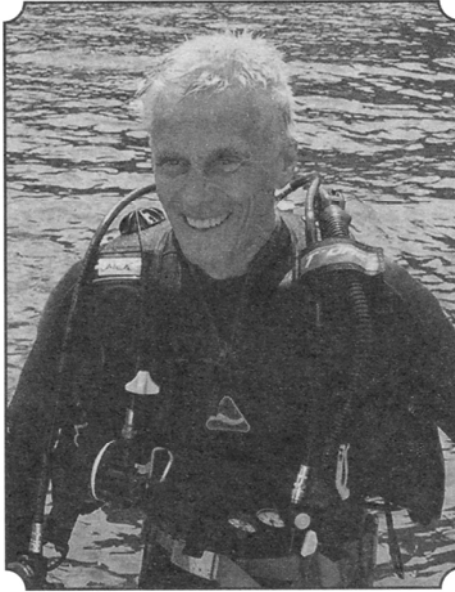
Interjú Dr. Völgyesi Lajossal

A félév utolsó interjúalánya Dr. Völgyesi Lajos, egyetemi tanár az Általános és Felsőgeodézia Tanszéken (K. mf. 16).

Kezdjük az elején, Tanár Úr! Meséljen gyerekkoráról, a tanárrá válásról!

1947-ben születtem Budapesten. Iskolába Üllőn jártam, de a gyerekkorom jelentős részét a Duna mellett egy kis vidéki faluban, Kulcson töltöttem. Itt nevelkedtem én igazán, nem az iskolában. Általában úgy kezdődött egy napom, hogy reggel nagyapámmal 5 óra körül leballagtunk a Dunára, beültünk a csónakba, felszedtük a varsákat meg a horgokat, a halakat beraktuk a kosárba, azután felballagtunk a piacra, és eladtuk a napi fogást. Mire fél nyolc körül hazaérkeztünk, a nagymama már várt minket a frissen fejt kecsketejjel és a finom reggelivel. Ha valaki még életében egyszer sem tapasztalta, hogyan ébred a természet egy nyári napon a Dunán, hogyan kezdenek csiripelni a madarak, amikor a fák lombján átszűrődő első napsugarak megcsillannak a víz felszínén, az nem is tudja, milyen csodálatos dolgok vannak az életben. Ezek az élmények eléggé rá is nyomták a bélyegüket az életemre, a természet szeretete miatt lettem geofizikus, és emiatt szerettem meg a vízi sportokat. Hosszú éveig versenyszerűen vízilabdáztam, most is rendszeresen úszok, kajakozok, szörfözök, újabban vitorlázok és búvárokodok. Hogy a szakmai érdeklődésem hogyan alakult ki, az érdekes történet. Elsős gimnazista koromban meg akartak buktatni matekból – teljesen jogosan természetesen. Nem igazából foglalkoztam akkoriban a tanulással, a sport, a vízilabdázás volt a fontosabb.

Az első év után nyáron edzőtáborban voltunk. A napi két-három edzés között pihenésképpen a hűvösben heverésztünk a fűben, unatkoztunk. Az egyik srác, a csapatársam egy furcsa könyvet olvasott, amire felfigyeltem: Albert Einstein: A speciális és általános relativitás elmélete. „Menj a fenébe – gondoltam magamban –, milyen marhaságokat olvasol te”. Látszólag őt sem nagyon érdekelte a dolog, ezért elkértem tőle a könyvet, és unalmamban beleolvastam. Bizony, nagyon érdekes dolgokra bukkantam. Konkrétan a fényről volt szó, annak is a kettős természetéről, hogy a fény egyszerre hullámjelenség és tömege is van, ráadásul mivel fénysebességgel mozog, nem értettem, hogy a tömegnövekedés miatt miért nem végtelen nagy a tömege. Ez alaposan felkeltette az érdeklődésemet. Az edzőtábor után az első dolgom az volt, hogy elmentem egy antikváriumba, mindenféle fizika könyveket vettem, és elkezdtem utánajárni a dolognak. Hamarosan rájöttem, hogy a fizikát matematika nélkül nem értem, ezért matek könyveket is kellett vásárolnom, és utána kellett nézni a szükséges ismereteknek. Na, hát ezután, második évben az osztály legrosszabb matekosából a legjobb matekos lettem. Ilyen formán a szakmámat is a vízilabdának köszönhetem, valószínűleg teljesen máshogyan alakult volna az életem, ha akkor nem vagyok ott abban az edzőtáborban.

Középiskola utána a BME-re jelentkeztem, földmérő szakra. Komolyan is vettem, jártam be rendszeresen az órákra. Az első félévben még nem volt fizika, volt helyette viszont heti 4 óra geodézia elő-

adás. Az első hónapban, mielőtt a geodéziáról még bármi fogalmunk lett volna, arról szóltak az előadások, hogy minden mérésünk hibás, ráadásul ezek a hibák még terjednek is (akkori szóhasználatunkkal, mint a járványok). Majd ezt követően egy kerek hónapon keresztül a libelláról meséltek, miközben a gyakorlatokon felüdülésképpen azt próbáltuk, hogyan lehet interpolálni a 10 jegyű függvénytáblázatok használata során a 14. jegyre. Sajnos akkor ezek nem tudták teljesen lekötni a figyelmemet, én sokkal több érdekes természettudományt, fizikát vártam az egyetemről. Időközben sokat beszélgettünk a Geológia Tanszéken egy fiatal, nagyon szimpatikus tanársegéddel (máig is jó barátommal, Kleb Bélával), és szóba került, hogy mennyire tetszik nekem a fizika meg a geológia, miközben itt már egy hónapja csak a li-

bellákkal kell foglalkoznom. Ő tanácsolta, hogy jobban tenném, ha átmennék az ELTE-re a geofizikus szakra. Később ebben segített is nekem, így végülis az első év sikeres lezárása után átkerültem az ELTE TTK-ra geofizikát hallgatni.

Ez életem legszebb 5 éve volt. Nagyon érdekes és izgalmas dolgokat tanultunk, remek tanáraink voltak, igen jó baráti viszony alakult ki a hallgatótársaimmal, akikkel a mai napig tartjuk a kapcsolatot.

Hogy került vissza a Tanár Úr a BME-re mint oktató?

Az első munkahelyem a Geofizika Intézetben volt, ahol matematikus munkakörben alkalmaztak. Ott az volt a divat, hogy ha valaki három alkalommal 10 másodpercnél többet késett, akkor fegyelmit kapott. Én akkoriban vonattal jártam munkába, és így bizony saját hibámon kívül öt hónap alatt össze is jött a háromszori késés. Ugyanakkor nagyon jópofa dolgokat csináltam, voltak szép eredményeim. Egyszer csak kaptam egy levelet az igazgatótól, hogy pénteken délelőtt 10 órakor vár az irodájába. A többiek mondták is, hogy milyen jó nekem, hogy itt észreveszik, ha valaki komoly eredményeket ér el, biztosan valami dicséretet vagy kitüntetést fogok kapni. Ki is öltöztem szépen annak rendje-módja szerint (fehér ing, zakó, nyakkendő), mint amikor az embert ilyen nagy megtiszteltetés éri, és megjelentem az igazgatónál a kért időpontban. A „kitüntetésem” egy írásbeli fegyelmi volt, amiért fél év alatt már háromszor késtem 10 másodpercnél többet. Még aznap kiléptem az intézetből, és jelentkeztem a Felsőgeodézia Tanszéken, ahol a következő munkanapon munkába is álltam. Igazából nagyon jó érzés volt visszajönni ide az egyetemre, geofizikát oktatni, ahol a tanulmányaimat kezdtem, és a mai napig nagyon élvezem is a munkámat.

Mindeközben hogyan alakult a sport?

Közel két évtizeden keresztül versenyszerűen vízilabdáztam, azonban ahogy múltak az évek, kezdtem érezni, hogy a jobb vállam és könyököm egyre kevésbé bírja a terhelést. Ezután a kajakozásra és a vindszörfözésre váltottam, de ezeket már nem

versenyszerűen csináltam – ugyanakkor nagyon komolyan foglalkoztam velük. Közel 5 évig a kajak-kenu utánpótlás válogatott menedzsere voltam. Csapatvezetőként számos világversenyre utaztam, tudósítottam a médiában, szinte "mindenes" voltam. Életem legnagyobb élménye volt, amikor saját lányomnak adtam át a világbajnoki aranyérmét Finnországban, Lahtiban. Az első felnőtt magyarországi Kajak-kenu Világbajnokság egyik főszervezője voltam 1998-ban Szegeden, ez óriási kihívás és felejthetetlen élmény volt. Azokban az években rengeteg időm elment a sportszervezésre, a kajak-kenura, olyan sok, hogy egyszer csak azon kaptam magam, hogy döntenem kellett, hogy vagy az egyetemet, vagy a sportot csinálom komolyan, mert a kettőt együtt már nem lehetett, ahhoz napi 48 óra kellett volna. Természetesen a szakma mellett döntöttem. Nagyon szerettem a kajak-kenut, nagyon sok jó barát, hihetetlen sok emlék fűz ehhez a sporthoz, de félgőzzel nem akartam csinálni, ezért inkább szakítottam vele. A barátaim azért megmaradtak. A kajakozás mellett másik nagy "szerelmem" a vindszörfőzés. Az első emberek között voltam, akik Magyarországon elkezdték űzni ezt a sportot, 1983-ban még versenyt is nyertem a Balatonon. A szörf egy csodálatos dolog, kis szélben gyerekeknek való szórakozás, nagy szélben viszont az egyik legkeményebb sport. Volt is emiatt pár szebb sérülésem. Az úszás és a kajakozás mellett újabban vitorlázom, és nagy kedvencem lett a búvárkodás is. Mivel végülis a hó is víz, csak más halmazállapotban van, ezért rendszeresen járunk síelni is. Talán nincs is olyan vízi sport, amit ne próbáltam volna ki és ne szeretnék.

Milyen tudományos munkákkal foglalkozott és foglalkozik most?

Az első tudományos munkám egyetemi éveim alatt a föld belső sűrűségeloszlásának vizsgálata volt, erről TDK-dolgozat is született. A szeizmikus hullámok terjedési sebessége alapján számoltuk a föld belső sűrűségeloszlását, számítógéppel. Ez akkor nagy szó volt, mert Magyarországon akkor helyezték üzembe a második számítógépet, ami a BME és az ELTE közös gépe volt, a programozás még lényegesen "macerásabb" volt, mint napjainkban. Amikor visszakérültem ide az egyetemre, az akkori tanszékvezetőm tanácsára az Eötvös-inga geodéziai alkalmazásával kezdtem el foglalkozni, ebből írtam az egyetemi doktori disszertációm is. Sok egyéb mellett ez a téma a mai napig foglalkoztat, és ma már ezzel nem vagyok egyedül, mert sok tehetséges fiatalból egész kis tudományos iskola alakult ki körülöttem ennek a témának a kutatására. Eddig közel 130 különböző publikációm jelent meg: elsősorban a Föld alakjának és nehézségi erőterének kutatása, a Föld forgása, kiegyenlítő számítások és vetülettan témakörökben elért kutatási eredményeimről. Az egyetemen elsősorban geofizikát, fizikai geodéziát, gravimetriát és mérnökszeizmológiát oktattok. A mérnökszeizmológia igen népszerű tantárgy, amit én alapítottam meg itt a karon, mert úgy gondoltam, hogy az építőmérnökök számára fontosak ezek a földrengésekkel kapcsolatos ismeretek.

Tanár Úr kora ellenére meglehetősen fiatalos és energikus. Honnan ered ez az erő, ami jellemző Önre?

A mai napig rendszeresen sportolok. A sportban az ember általában fiatalokkal van körülveve, és ott más értékrend uralkodik. Ott nem elég egyetemi tanárnak lenni, ott több kell, a sportban is lenni kell „valakinek”, közös nyelvet kell tudni beszélni. Ha valamit bénán csinálók a kajakban, vagy a szörfdeszkán, akkor nem egy tiszteletre méltó egyetemi professzor, hanem egy ügyetlen valaki

vagyok. Természetes az, hogy itt nekem kell alkalmazkodni a fiatalok gondolkodásmódjához, és nem a csapat alkalmazkodik hozzám. Ez persze nem esik nehezemre, hiszen világ életemben ezt csináltam. Emiatt úgy érzem, különbözök is más kollegáimtól, emiatt és még más miatt is. Egy korábbi edzőmtől tanultam az „úri csibészség” fogalmát. Ez a vízilabdában igen fontos fogalom, enélkül senki nem lehet jó játékos, és ez picit rávetül a mindennapi életre is. Fontos, hogy az ember mindig értse a tréfát, nem csak akkor, amikor ő süti el, hanem akkor is, amikor rajta csattan egy poén. Szerintem ez kell az élethez, a vidámságra nagyon nagy szükség van az életben. Szerintem ez is a sport velejárója. Nekem sokat megér, hogy egy-egy jó poént elsűssek, de nagyon kell tudni, hogy hol van az a határ, amikor ez még nem sértő. Úgy vélem, ha valaki belenéz a szemembe, mindig láthat benne egy kis huncutságot, ez a sportból ered, és mindig is megmarad, fiatalságot varázsol. Ezt nem is bánom, hiszen ez különböztet meg az átlagos szürke emberektől.

Kiket tart kiemelkedő egyéniségeknek az életében a Tanár Úr?

Évtizedekig volt egy olyan főnököm, aki szakmailag, emberileg, minden tekintetben példaképem, mondhatni, hogy szinte másodlik apám volt. Ez az ember Bíró Péter akadémikus, korábbi rektorunk, aki tényleg mindenben segítette a munkámat, irányította az életemet. Neki rettenetesen sokat köszönhetek. A mai napig ő egy olyan ember, akit a kora miatt az apámnak, de egyúttal a legjobb barátomnak is érzem. Igazából óriási szerencsém, hogy vele összehozott a sors. Rajta kívül sok nagyszerű professzor tanított engem. Azóta se nagyon látok olyan kiemelkedő egyéniségeket, mint egyetemi éveim alatt oly sok tanáromat. Ezt nagyon sajnálom. Zigány prof. előadásai előtt például azon versenyeztünk, hogy minél hamarabb beérjünk előadásra, hogy jusson hely az első sorokban, ugyanis ha valami poént mondott, azt mindig halkabban mondta, és csak az első sorokban lehetett hallani. Sok olyan nagyszerű tanárom volt, akik nem csak oktattak, hanem észrevétlenül neveltek is bennünket.

Hogyan tovább, mik a tervei a jövőre nézve?

Úgy érzem, hogy mind az oktatásban, mind a kutatásban a teljesítőképességem csúcán vagyok, mind az oktató-, mind a kutatómunka változatlanul nagyon fontos a számomra. Rengeteg tervem és célom van, amiket mindenképpen szeretnék megvalósítani. Ezekhez még hosszú életre és jó egészségre van szükségem – remélem, meglesz! Jelenleg éppen könyvet írunk szerzőtársaimmal felsőgeodézia témában, és hamarosan szeretnék egy új, modern felfogású geofizika könyvet is írni, összefoglalva benne eddigi tudásomat és tapasztalataimat. A fizikai erőterek, és a gravitáció időbeli változásának kérdése folyamatosan izgat, úgy érzem, hogy a közeli jövőben ezzel kapcsolatban nagy eredmények várhatók a tudományban – jó lenne, ha ehhez valami apróságot én is hozzá tudnék tenni. Az Eötvös-ingával és a mérések geodéziai hasznosításával továbbra is foglalkozni kívánok. A további vizsgálataimhoz tervezem egy nagy pontosságú CCD-érzékelős zenit kamera megépítését, és lassan kezd a fejemben összeállni egy az Eötvös-inga alapelvein működő mágneses felüggesztésű gradiométer is, aminek a létrehozása az életem eddigi legnagyobb kihívása lenne.

Kovács Ádám